TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Ngân sách tăng thu giữa lúc doanh nghiệp vẫn được giảm, giãn thuế

06:10 31/08/2026

Thu ngân sách nhà nước 8 tháng năm 2026 tiếp tục tăng trưởng tích cực, dù nhiều chính sách miễn, giảm và gia hạn thuế vẫn được triển khai để hỗ trợ doanh nghiệp, người dân. Đáng chú ý, nguồn thu từ các khu vực sản xuất, kinh doanh tăng mạnh hơn tốc độ tăng thu chung, cho thấy việc mở rộng cơ sở thu đang dần bù đắp một phần tác động của các chính sách hỗ trợ tài khóa.

Nguồn thu từ nền kinh tế tăng tốc

Nếu nhìn vào tổng số thu, ngân sách nhà nước đang có một năm khá thuận lợi. Nhưng điểm đáng chú ý hơn nằm ở cơ cấu nguồn thu, khi khu vực sản xuất, kinh doanh ngày càng đóng góp lớn hơn vào ngân sách.

Theo Bộ Tài chính, tổng thu ngân sách nhà nước 8 tháng năm 2026 ước đạt 2.023,8 nghìn tỷ đồng, tương đương 80% dự toán và tăng 16% so với cùng kỳ năm trước.

Trong đó, thu nội địa đạt khoảng 1.752,9 nghìn tỷ đồng, tăng 16,6%; thu từ dầu thô đạt 43,6 nghìn tỷ đồng, tăng 31,5%; thu cân đối từ hoạt động xuất nhập khẩu đạt 223,9 nghìn tỷ đồng, tăng 7,9%.

Đáng chú ý nhất là khoản thu từ ba khu vực kinh tế. Lũy kế 8 tháng, nguồn thu này ước đạt 895,3 nghìn tỷ đồng, bằng 87,8% dự toán và tăng tới 35,8% so với cùng kỳ. Ngay cả khi loại trừ tác động của các chính sách gia hạn, mức tăng vẫn khoảng 20,9%.

Hoạt động sản xuất, kinh doanh duy trì đà tăng đang góp phần mở rộng cơ sở thu ngân sách, trong bối cảnh nhiều chính sách miễn, giảm và gia hạn thuế tiếp tục được triển khai để hỗ trợ doanh nghiệp.

Trong đó, khu vực doanh nghiệp nhà nước tăng 10,7%; doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài tăng 35,1%; khu vực kinh tế ngoài quốc doanh tăng tới 47,1%.

Sự chênh lệch về tốc độ tăng giữa các khu vực cho thấy động lực thu ngân sách đang đến ngày càng rõ hơn từ hoạt động của doanh nghiệp. Đặc biệt, mức tăng cao của khu vực ngoài quốc doanh cho thấy khu vực kinh tế tư nhân đang tạo ra nguồn đóng góp đáng kể cho ngân sách.

Đây là điểm quan trọng nếu xét về chất lượng nguồn thu. Những khoản thu gắn với sản xuất, kinh doanh có khả năng tạo nền tảng bền vững hơn so với các khoản thu phụ thuộc vào những yếu tố biến động như tài nguyên hay các giao dịch tài sản.

Một điều đáng chú ý khác là kết quả tăng thu diễn ra trong lúc Nhà nước vẫn triển khai nhiều chính sách hỗ trợ tài khóa.

Theo Bộ Tài chính, tổng số tiền thuế, phí và tiền thuê đất được miễn, giảm, gia hạn trong 8 tháng đầu năm ước khoảng 209,2 nghìn tỷ đồng.

Về nguyên tắc, các chính sách này làm giảm nguồn thu trong ngắn hạn. Tuy nhiên, nếu việc giảm nghĩa vụ tài chính giúp doanh nghiệp cải thiện dòng tiền, duy trì sản xuất và mở rộng hoạt động, hiệu quả cuối cùng có thể thể hiện thông qua việc mở rộng cơ sở thu.

Nói cách khác, ngân sách không chỉ được củng cố bằng việc thu nhiều hơn từ từng doanh nghiệp, mà còn thông qua việc có thêm doanh nghiệp hoạt động hiệu quả, doanh thu tăng và quy mô sản xuất mở rộng.

Bài toán cuối năm nằm ở chất lượng nguồn thu

Dù bức tranh 8 tháng khá tích cực, diễn biến riêng trong tháng 8 cho thấy nguồn thu vẫn có những yếu tố cần theo dõi.

Thu ngân sách tháng 8 ước đạt gần 150,4 nghìn tỷ đồng, khoảng 6% dự toán và là mức thấp nhất trong 8 tháng. Thu nội địa đạt khoảng 130,3 nghìn tỷ đồng, thấp hơn mức bình quân của những tháng trước.

Một nguyên nhân đáng chú ý đến từ khoản thu tiền sử dụng đất. Tháng 8, nguồn thu này ước đạt 32 nghìn tỷ đồng, giảm đáng kể so với 62 nghìn tỷ đồng trong tháng 7 và 54 nghìn tỷ đồng trong tháng 6.

Thu từ hoạt động xuất nhập khẩu cũng có dấu hiệu giảm tốc khi tốc độ tăng kim ngạch nhập khẩu chịu thuế chậm lại so với giai đoạn đầu năm.

Những diễn biến này cho thấy tổng thu lũy kế cao chưa đồng nghĩa nguồn thu đã hoàn toàn ổn định. Một số khoản thu có tính biến động vẫn có thể khiến kết quả từng tháng thay đổi đáng kể.

Bởi vậy, nhiệm vụ trong những tháng cuối năm không chỉ là hoàn thành dự toán, mà còn phải nâng chất lượng và tính bền vững của nguồn thu.

Công tác chống thất thu và quản lý nợ thuế tiếp tục đóng vai trò quan trọng. Đến hết ngày 15/8, cơ quan thuế đã thực hiện khoảng 39,6 nghìn cuộc kiểm tra, kiến nghị xử lý tài chính 52,3 nghìn tỷ đồng và số tiền nộp ngân sách khoảng 16,9 nghìn tỷ đồng.

Cùng với đó, số thu hồi, xử lý nợ đọng thuế ước đến hết tháng 8 đạt khoảng 59,6 nghìn tỷ đồng. Tổng nợ thuế nội địa ước cuối tháng 8 giảm 9,3% so với cuối năm 2025.

Những con số này cho thấy quản lý thu đang trở thành một trong những công cụ quan trọng để củng cố ngân sách, bên cạnh việc nuôi dưỡng nguồn thu từ tăng trưởng kinh tế.

Về dài hạn, một nguồn thu ngân sách bền vững không thể chỉ dựa vào tăng cường kiểm tra hay khai thác những khoản thu có tính thời điểm. Nền tảng quan trọng nhất vẫn là một khu vực doanh nghiệp phát triển, hoạt động sản xuất kinh doanh mở rộng và khả năng tạo lợi nhuận được cải thiện.

Đây cũng là lý do chính sách tài khóa đang phải cân bằng giữa hai mục tiêu tưởng như trái ngược: hỗ trợ doanh nghiệp trong ngắn hạn nhưng vẫn bảo đảm nguồn lực cho ngân sách.

Kết quả 8 tháng cho thấy sự cân bằng này bước đầu đang phát huy hiệu quả. Tổng thu tăng 16%, trong khi nguồn thu từ ba khu vực kinh tế tăng tới 35,8%.

Nếu xu hướng sản xuất, kinh doanh tiếp tục duy trì trong những tháng cuối năm, ngân sách có thêm cơ sở để mở rộng nguồn lực mà không nhất thiết phải dựa quá nhiều vào việc gia tăng nghĩa vụ thuế.

Vì vậy, chỉ tiêu đáng theo dõi trong giai đoạn cuối năm không đơn thuần là ngân sách thu được bao nhiêu, mà là bao nhiêu trong số đó đến từ sự mở rộng thực chất của hoạt động kinh tế.

Khi doanh nghiệp tăng trưởng, cơ sở thu mở rộng; khi nguồn thu có nền tảng rộng hơn, dư địa tài khóa cũng trở nên chủ động và bền vững hơn. Đây có thể là yếu tố quyết định chất lượng tăng thu ngân sách trong năm 2026.

Nam Sơn *(t/h)*